

Тема 1. Загальна характеристика права Європейського Союзу та його джерела.

1. Право ЄС: поняття, структура, дія у часі, просторі та за колом осіб. Співвідношення понять «право ЄС» і «європейське право».
2. Джерела права ЄС: поняття та види. Зміст поняття *acquis communautaire*.
3. Характеристика джерел первинного права ЄС: види та юридична сила.
4. Характеристика джерел вторинного права ЄС: види та юридична сила.
5. Міжнародні угоди як джерела права ЄС.
6. Прецедентне право Суду ЄС.
7. Загальні принципи права як джерело права ЄС.
8. Співвідношення права ЄС з національним правом держав-членів: принцип прямої дії права ЄС у національних правових системах держав-членів: історія становлення принципу, поняття, умови визнання, відмінність від прямого застосування (*справа № 26/62 Van Gend en Loos v Nederlandse Administratie der Belastingen від 05.02.1963*) та принцип верховенства права ЄС щодо національного права держав-членів: історія становлення принципу, поняття, особливості застосування в окремих державах-членах (*справа 6/64 Costa v. ENEL від 15.07.1964*).

Рекомендовані джерела:

Анакіна Т. Співвідношення прецедентної практики судів Європейського Союзу та Європейського суду з прав людини / Т. Анакіна // Підприємництво, госп-во і право. – 2008. – № 8. – С. 145–148.

Анакіна Т. М. Судовий прецедент у праві Європейського Союзу: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11.— Х., 2008. — 19 с.

Булгакова Д.О. Специфіка укладання договорів між Європейським Союзом та третіми країнами // Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ. – 2010. – Вип. 1(48). – С.13-21.

Бранчук І. Конституційно-правовий механізм взаємодії права Європейського Союзу та національного права держав-членів / І. Бранчук // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 9. – С. 18-21.

Брацук І. Механізм імплементації норм права ЄС у національні правові системи держав-членів: загальнотеоретична характеристика / І. Брацук // Юридична Україна. – 2009. – № 5. – С. 126-131.

Брацук І. Вплив Суду ЄС на формування та розвиток принципу прямої дії Європейського Союзу // Юридична Україна. – 2010. – № 2. – С. 129-132.

Гердеген М. Європейське право / [пер. з нім.]. – Київ, К.І.С., 2008. – 528 с. – С. 175-205.

Грицяк І. Право та інституції Європейського Союзу / І. Грицяк. – К.: «К.І.С.», 2006. – 300 с.

Дідікін А. Лісабонський договір і реформа правової системи Європейського Союзу // Юридичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 42-43.

Друзенко Г. Що приховано за словами? Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу чи прийняття *acquis communautaire*? / Г. Друзенко / Юридична газета. – 21 квітня 2004. – № 8(20). – С. 4.

Ксантакі Х. Проблема якості законодавства Європейського Союзу: що фактично робиться неправильно? / Х. Ксантакі // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2004. – № 12 (38). – С. 63.

Клемин А.В. О соотношении национального и европейского права // Евразийский юридический журнал. – 2010. – № 2. – С.25-31.

Комарова Т. Природа права ЄС / Т. Комарова / Юридичний вісник України. – 2004. – № 52(496). – С. 5.

Муравйов В. Засоби впливу права Європейського Союзу на внутрішні правопорядки третіх країн / В. Муравйов // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 6. – С. 74-76.

Москаленко О.М. До класифікації джерел права Європейського Союзу / О.М. Москаленко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право. – 2009. – Вип. 1 (5). – С. 55-60.

Муравйов В. Міжнародні угоди Європейського Союзу та *acquis communautaire* // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 306-320.

Муравйов В. Взаємодія права Європейського Союзу з внутрішнім правом держав-членів / В. Муравйов // Часопис Київського університету права. – 2004. – № 4. – С. 90-99.

Право Європейського Союзу: основи теорії: підручник/ [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. – Харків : Право, 2019. – 360 с.

Право Європейського Союзу: підручник [Текст] / За ред. В. І. Муравйова. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.

Трагнюк О. Я. Адаптація права України до права Європейського Союзу як складова механізму євроінтеграції / О. Я. Трагнюк // Державне будівництво і місцеве самоврядування. – 2005. – Вип. 10. – С. 139-141.

Хорольський Р. Б. Судовий прецедент як джерело права Європейського Співтовариства / Р. Б. Хорольський // Проблеми законності. – 1999. – Вип. 39. – С. 204-210.

Шевчук С. В. Судовий прецедент у праві ЄС / С. В. Шевчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – № 6 (68). – С. 78-85.

Тема 2. Загальна характеристика свобод внутрішнього ринку ЄС. Вільний рух товарів.

1. Поняття внутрішнього ринку ЄС.
2. Загальна характеристика митного союзу (ст. 28, 29 ДФЄС). Внутрішній та зовнішній аспекти митного союзу. Класифікація товарів з третіх країн. Митний кодекс ЄС (Регламент (ЄС) 450/2008). Стратегічний План щодо електронного мита.
3. Вільний рух товарів.
  - 3.1. Заборона митних зборів та еквівалентних їм платежів (ст. 30 ДФЄС). Поняття заходів еквівалентної дії (Case 24/68, *Commission v Italy*). Принцип *San Giorgio*

- щодо компенсації збитків імпортера (Case 199/82, *San Giorgio*). Винятки із заборони стягнення мита.
- 3.2. Заборона дискримінаційного внутрішнього оподаткування (ст. 110 ДФЄС). Пряма та непряма дискримінація. Винятки, які роблять дискримінацію виправданою.
  - 3.3. Заборона кількісних обмежень на імпорт та еквівалентних дій (ст. 34 ДФЄС).
  - 3.4. Поняття кількісного обмеження (Case 2/73, *Geddo*). Поняття дій, еквівалентних кількісним обмеженням (Директива 70/50/ЄЕС). Заходи вибіркового характеру (Case 249/81, *Buy Irish*) та загального характеру (Case 120/78, *Rewe Zentrale AG (Cassis de Dijon)*, Case 178/84, *Commission v Germany*).
  - 3.5. Заборона кількісних обмежень на експорт та еквівалентних дій (ст. 35 ДФЄС)
  - 3.6. Винятки із заборон або обмежень на імпорт, експорт чи транзит товарів (ст. 36 ДФЄС).

Рекомендовані джерела:

Нормативні матеріали:

Договір про функціонування ЄС

Офіційна сторінка Європейської Комісії щодо митного союзу ЄС:
https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs_en

Стратегічний План щодо електронного мита
https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/2019_masp_strategic_plan_en.pdf

Регламент (ЄС) 450/2008 про встановлення митного кодексу ЄС

Директива 70/50/ЄЕС про скасування заходів, що мають ефект, рівнозначний кількісним обмеженням на імпорт, і на які не поширюються інші норми, прийняті відповідно до Договору про ЄЕС.

Доктрина:

Водянніков О. Ю. Принцип податкової недискримінації в праві СОТ та ЄС: порівняльний аналіз, 2016. Дисер. http://idpnan.org.ua/files/vodyannikov-o.yu.-printsip-podatkovoyi-nediskriminatsiyi-v-pravi-sot-ta-es-_porivnyalniy-analiz_-_d_.pdf

Вступ до права Європейського Союзу : Навч. посібник : пер. с англ. / Волтер Кернз ; Под общ. рук. В.С. Ісакович . – Київ : Знання, 2002 . – 381 с.

Гаряча Ю. П. Правові засади внутрішнього ринку Європейського Союзу / Ю. П. Гаряча // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 1(10). – С. 275-279.

Громовенко К. В. Внутрішній ринок ЄС як фундамент економічної інтеграції: історико-правовий аспект. Південноукраїнський правничий часопис, 2015 р. <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2015/3/58.pdf>

Дайнен Десмонд. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції / Пер. з англійської. —К.: «К-І.С.», 2006, — 696 с.

Дейвис Гарет. Право внутрішнього ринку Європейського Союзу: учеб. пособ. / Г. Дейвис. – К. : Знання-Прес, 2004. – 422 с.

Единый внутренний рынок Европейского союза: учебное пособие / Г. М. Костюнина, Н. Г. Адамчук, В. И. Баронов. Москва: Магистр: НИЦ ИНФРА-М, 2014. 384с.

Каплюченко Т. В. Внутрішній ринок Європейського Союзу: особливості та українські перспективи / Т. В. Каплюченко // Форум права. – 2014. – № 2. – С. 188-195.

Каплюченко Т. В. Правове регулювання ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку непродовольчих товарів ЄС, 2016. Дисер. http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7157/Kapliuchenko_KD.pdf?sequence=6&isAllowed=y

Кістанова Я., Митний союз Європейського Союзу: проблеми функціонування та перспективи розвитку. Юридичний вісник, 2013/3 http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=urid_2013_3_34

Кондратьева Н. ЕС: единому внутреннему рынку пятнадцать лет. Современная Европа. 2008. - № 2. – с. 60-76. <https://cyberleninka.ru/article/n/es-edinomu-vnutrennemu-rynku-pyatnadsat-let/viewer>

Кузьяк Б. Я., Свічкарь В. А. Особливості митного регулювання в країнах Європейського Союзу, 2018 р. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/9.pdf

Митне регулювання в ЄС та Україні: порівняльно-правове дослідження: Науково-практичний посібник / Мароха В., Олійник Н., Омельченко О., Полонський О., Ропотан О.; за науковою редакцією А. В. Мазура. – К.: ТОВ «Ніка-Прінт», 2005. – 832 с. <https://just.odessa.gov.ua/files/upload/files/19.pdf>

Муравйов В. І. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу / В. І. Муравйов // Європейське право: право Європейського Союзу. Кн. Друга : Матеріальне право Європейського Союзу. – К. : Ін Юре, 2015. – С. 456.

Муравйов В. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика). Київ: АкадемПрес, 2002. 424 с.

Основи права Європейського Союзу : підручник / [Т. М. Анакіна, О. А. Гавриленко, Ф. Крістані та ін .]; за заг. ред. Т. Л. Сироїд ; [координатор проекту А. О. Червяцова] ; Харків, нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків : Право, 2018.-456 с

Петров Р. А. Право внутрішнього ринку Європейського Союзу / Р. А. Петров // Право Європейського Союзу: підручн. / За ред. О. К. Вишнякова. – Одеса: Фенікс, 2013. – С. 110-163.

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу (нова редакція) https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/reglament_yes_952_2013.pdf

Решота О. Становлення внутрішнього ринку Європейського Союзу: передумови та особливості. http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik9/fail/Reshota.pdf

Решота О. А. Внутрішній ринок Європейського Союзу та міжнародна економічна інтеграція: навч. посіб. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2012. 153 с.

Самойленко, Є. А. Вільний рух капіталу у правовому регулюванні фінансового ринку Європейського Союзу та перспективи використання європейського досвіду для України / В. М. Завгородня, Є. А. Самойленко // Правове регулювання відносин на фінансовому ринку: стан та напрями вдосконалення : монографія / відп. ред. В. Д. Чернадчук. – Суми : ВВП «Мрія» ТОВ, 2013. – С. 275–307.

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/50052/8/Zavhorodnia_Samoilenko_vilnyi_ruk_h_kapitalu.pdf

Смирнова К. В. Правове регулювання конкуренції в Європейському Союзі: теорія і практика: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 429 с

Хитра О. Л. Правова характеристика джерел митного права інститутів Європейського Союзу. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. - № 4. 2015 р.
http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/04_2015/15Holiyes.pdf

Тема 3. Вільний рух осіб в ЄС.

1. Беніфіціарії свободи руху осіб в ЄС. Поняття «робітник» та «самозайнята особа» (Case 53/81, *Levin*).
2. Права, які виникають при вільному русі осіб. Умови, за яких ці права реалізуються.
3. Заборона дискримінації робітників в ЄС.
4. Обставини, що допускають обмеження вільного руху осіб: міркування суспільного порядку, громадської безпеки та суспільного здоров'я, працевлаштування в державній службі.
5. Визнання дипломів та професійних кваліфікацій в ЄС.
6. Соціальні гарантії свободи руху осіб в ЄС.

Рекомендовані джерела: 16 марта на 3 часа

Нормативні матеріали:

Договір про ЄС

Договір про функціонування ЄС

Регламент 492/2011 щодо свободи пересування робітників

Директива 2004/38 щодо права громадян ЄС та членів їх родин вільно пересуватися та мешкати на території держав-членів

Регламент Комісії 635/2006 щодо права робітників залишатися на території держави-члена після працевлаштування в державі

Регламент Парламенту та Ради 883/2004 щодо координації соціальної системи забезпечення

Директива Парламенту та Ради 2005/36 щодо визнання професійних кваліфікацій

Доктрина:

Взаємне визнання дипломів – необхідна умова створення єдиного Європейського освітнього простору <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9815/1/27.pdf>

Горда К., Босак А. Забезпечення рівності та протидії дискримінації у сфері зайнятості та працевлаштування за законодавством Європейського Союзу. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, 2019 Випуск 1

Дарморіс О. М. Свобода пересування працівників за законодавством Європейського Союзу. <http://www.apdp.in.ua/v46/33.pdf>

Кулабухова Альона Володимирівна. Інститут громадянства Європейського Союзу (Загальнотеоретичне дослідження), дисер. Харків – 2016
http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11071/1/Kulabuhova_dis_2016.pdf

Муравйов В. І. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу / В. І. Муравйов // Європейське право: право Європейського Союзу. Кн. Друга : Матеріальне право Європейського Союзу. – К. : Ін Юре, 2015. – С. 456.

Мушак Н. Б. Свобода пересування осіб як одне із фундаментальних прав громадян Європейського Союзу // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 117 (частина I), 2013. – С. 105-113. http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_117%281%29__15

Мушак Н. Б. Правові основи співпраці України з державами-учасницями Шенгенського простору / Н. Б. Мушак // Часопис Київського університету права. - 2017. - № 2. - С. 279-282.

Основи права Європейського Союзу : підручник / [Т. М. Анакіна, О. А. Гавриленко, Ф. Крістані та ін .]; за заг. ред. Т. Л. Сироїд ; [координатор проекту А. О. Червяцова] ; Харків, нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків : Право, 2018.-456 с

Пилипенко П., Рим О. Про свободу переміщення працівників країнами Європейського Союзу <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/article/view/9562>

Поліванова О. М. Правове регулювання свободи пересування фізичних осіб у Європейському Союзі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / О. М. Поліванова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2012. – 233 с.

Поліванова О.М. Правове регулювання свободи пересування працівників у Європейському Союзі. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 108 (Частина I), 2012
https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/285623/mod_resource/content/1/Polivanova.pdf

Посібник з європейського антидискримінаційного права. Українське видання: ТОВ «К.І.С.», 2013 <https://rm.coe.int/1680099a18>

Рим О. М. Деякі аспекти реалізації свободи переміщення працівників у Європейському Союзі. Держава та регіони. Серія: Право, 2019 р., № 3 (65)
http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2019/23.pdf

Скорик М.М. Гендерна дискримінація у доступі до праці й послуг: оцінка стану впровадження Україною антидискримінаційних Директив Ради ЄС. Аналітичне дослідження. – Київ, Бюро соціальних та політичних розробок, 2017. – 78 с.
https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/2017_IRF.pdf

Тачинська Й., Ільченко О. Право внутрішнього ринку ЄС: навч. посіб. К.: ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. 143 с. http://microushi.od.ua/site/microushi-odessa/files/library/340_vnutr_shn_y-rinok.pdf

Трудовое и социальное право Европейского Союза: документы и материалы. – М.: «Права человека», 2005. – 98 с.
<http://www.trudsud.ru/upload/iblock/137/1379c278f8d7b1574c22e7262fa0adaa.pdf>

Хоружий Г. Ф. Європейська політика вищої освіти. Монографія. – Полтава: Дивосвіт, 2016. – 384 с.
<https://knute.edu.ua/file/MjkyMQ==/01d626453878c72a91c026651e5a0735.pdf>

Черних В. О. Правове регулювання свободи руху працівників в Європейському Союзі <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9781/1/CHernuh.pdf>

Emiliana Baldoni. The Free Movement of Persons in the European Union: A Legal-historical Overview.

https://web.archive.org/web/20120620150749/http://www.obets.ua.es/pioneur/bajaarchivo_public.php?iden=40

Recognition of professional qualifications Guidance for Competent Authorities Implementing the EU (Recognition of Professional Qualifications) Regulations 2015 (as amended by the Recognition of Professional Qualifications (Amendment etc.) (EU Exit) Regulations 2019)

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/794242/recognition-professional-qualifications-competent-authorities-guidance-2019.pdf

<https://epthinktank.eu/2016/04/11/recognition-of-diplomas-and-professional-qualifications/>

The mutual recognition of diplomas
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/42/the-mutual-recognition-of-diplomas>

Тема 4. Свобода заснування в ЄС. Вільний рух послуг, капіталів та платежів в ЄС.

1. Поняття свободи заснування та її бенефіціарії. Відмінність від свободи надання послуг.
2. Поширення принципів свободи пересування осіб на свободу заснування (Case 48/75, *Royer*). Заборона прямої та непрямой дискримінації суб'єктів підприємництва.
3. Обмеження свободи заснування: підстави та умови.
4. Вільний рух послуг: поняття, визначення надавачів та отримувачів.
5. Винятки з вільного руху послуг.
6. Вільний рух капіталів та платежів: поняття та зміст.
7. Дозволені обмеження вільного руху капіталів та платежів.

Рекомендовані джерела:

Нормативні матеріали:

Договір про функціонування ЄС (ст. 49-55, ст. 56-62, ст. 63-66)

Директива Парламенту та Ради 2005/36 щодо визнання професійних кваліфікацій

Директива 2004/38 щодо права громадян ЄС та членів їх родин вільно пересуватися та мешкати на території держав-членів

Директива Ради 88/361 щодо імплементації статті 67 Договору

Директива Парламенту та Ради 2015/849 щодо запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму

Директива Парламенту та Ради 2013/36 про доступ до діяльності кредитних установ і пруденційний нагляд за кредитними установами та інвестиційними фірмами

Доктрина:

Вишняков О.К. (ред.) Право Європейського Союзу. Підручник. — Одеса: Фенікс, 2013. — 883 с.

Жарая С. Б. Європейський досвід регулювання вільного переміщення послуг на внутрішньому ринку. <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10zsbpvr.pdf>

Лічман Ю. С. Правове регулювання послуг в праві Європейського Союзу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2013. № 5

Муравйов В. І. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу / В. І. Муравйов // Європейське право: право Європейського Союзу. Кн. Друга : Матеріальне право Європейського Союзу. – К. : Ін Юре, 2015. – С. 456.

Самойленко Є. А. Вільний рух капіталу у правовому регулюванні фінансового ринку Європейського Союзу та перспективи використання європейського досвіду для України / В. М. Завгородня, Є. А. Самойленко // Правове регулювання відносин на фінансовому ринку: стан та напрями вдосконалення : монографія / відп. ред. В. Д. Чернадчук. – Суми : ВВП «Мрія» ТОВ, 2013. – С. 275–307. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/50052/8/Zavhorodnia_Samoilenko_vilnyi_rukh_kapitalu.pdf

Стрілець Б.В. Свобода руху капіталу та інвестиційна діяльність у Європейському Союзі. Часопис Київського університету права № 2015/1

Тачинська Й., Ільченко О. Право внутрішнього ринку ЄС: навч. посіб. К.: ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. 143 с. http://microushi.od.ua/site/microushi-odessa/files/library/340_vnutr_shn_y-rinok.pdf

Freedom of establishment and freedom to provide services. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/40/freedom-of-establishment-and-freedom-to-provide-services>

http://insat.org.ua/files/menu/law/dir_2006_123_uk.pdf

http://vjhr.sk/archive/2017_6/32.pdf

Тема 5. Свободи внутрішнього ринку ЄС та треті країни

1. Практика укладення двосторонніх угод ЄС із третіми країнами та регламентація свобод внутрішнього ринку в них.
2. Свободи внутрішнього ринку в Угоді про створення Європейського економічного простору.
3. Поширення свобод внутрішнього ринку на громадян України. Умови в'їзду та проживання українських робітників в ЄС.

Рекомендовані джерела:

Нормативні матеріали:

Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб: Закон України від 15 січня 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_851

Директива Ради 2003/86 про право на возз'єднання сім'ї

Директива Ради 2003/109 щодо умов в'їзду та проживання громадян третіх країн з метою працевлаштування

Директива Парламенту та Ради 2008/115 про загальні стандарти та процедури держав-членів для повернення громадян третіх країн за їх незаконного перебування

Директива Парламенту та Ради 2009/50 про умови в'їзду та проживання громадян третіх країн для цілей висококваліфікованої роботи

Регламент Парламенту та Ради 810/2009 про запровадження Кодексу Співтовариства з візових питань

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони

Доктрина:

Довжук О. В. Правові засади співробітництва між Україною та ЄС в сфері юстиції, свободи, безпеки та руху осіб / О. В. Довжук // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2015. Випуск 125 (частина I). С. 95-105.

Муравйов В. І. Екстратериторіальна дія права Європейського Союзу у правопорядках третіх і Угоди про асоціацію. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 117 (частина I), 2013

Муравйов В. І. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу / В. І. Муравйов // Європейське право: право Європейського Союзу. Кн. Друга : Матеріальне право Європейського Союзу. – К. : Ін Юре, 2015. – С. 456.

Мушак Н. Б. Україна та Європейський Союз: формат двостороннього співробітництва у сфері пересування осіб / Н. Б. Мушак // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 6. С. 74-79.

Савицький В.В. Свобода вільного пересування працівників у контексті Угоди про асоціацію між Україною та ЄС // Журнал європейського і порівняльного права, випуск 10 (1-2), 2019

Пилипенко П., Рим О. Про свободу переміщення працівників країнами Європейського Союзу // Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2018. Випуск 67. С. 189–198